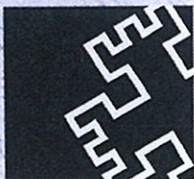


UNIVERSITY OF OULU



Research and
Development
Centre of
Kajaani

REGIONAL DEVELOPMENT

Pekka Kauppila

**SOTKAMON KUNNAN
MATKAILUTALOUS
VUONNA 2007**

REDEC KAJAANI



**working
papers 8**

University of Oulu
Research and Development Centre of Kajaani (REDEC)
Regional Development

Oulun yliopisto
Kajaanin kehittämiskeskus
Aluekehitys

Pekka Kauppila

Sotkamon kunnan matkailutalous vuonna 2007



REDEC Kajaani, Working Papers 68

Kajaani 2009



Editor: Jouni Ponnikas

Address of the editorial staff:
University of Oulu
Kajaani University Consortium
Lönnrot Institute
P.O. Box 51
FIN-87101 KAJAANI
FINLAND

Tel. +358 8 632 4850
Fax +358 8 632 4820
E-mail: Jouni.Ponnikas@oulu.fi

ISBN 978-951-42-9140-1
ISSN 1239-9051

Oulun yliopistopaino
Oulu 2009

<p>Tekijä(t) Pekka Kauppila</p>	<p>Julkaisun laji Tutkimusraportti</p>	
	<p>Toimeksiantaja VACCIA-projekti (LIFE07ENV/FIN/000141)</p>	
<p>Nimeke Sotkamon kunnan matkailutalous vuonna 2007</p>		
<p>Abstrakti Suomen ympäristökeskuksen hallinnoimassa kolmivuotisessa (2009–2011) EU:n LIFE+ -ohjelman VACCIA-projektissa (Vulnerability Assessment of Ecosystem Services for Climate Change Impacts and Adaptation) selvitetään ilmastonmuutoksen vaikutusta suomalaisiin ekosysteemipalveluihin. Oulun yliopisto tutkii kyseisessä projektissa matkailusta riippuvien yhteisöjen sopeutumiskeinoja ilmastonmuutokseen muun muassa Sotkamon Vuokatissa. Tämän tutkimusraportin tarkoituksena on selvittää Sotkamon kunnan matkailutalouden nykytilaa.</p> <p>Vuonna 2007 matkailun välittömät tulovaikutukset (arvonlisäverottomina) Sotkamon elinkeinoelämään olivat yli 44 miljoonaa euroa ja kokonaistulovaikutukset lähes 62 miljoonaa euroa. Matkailun osuus Sotkamon yritystoiminnan liikevaihdosta oli kerrannaisvaikutuksineen noin 15 prosenttia. Kyseisenä vuonna matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Sotkamon elinkeinoelämään olivat lähes 380 henkilötyövuotta ja kokonaistyöllisyysvaikutukset miltei 430 henkilötyövuotta. Matkailun osuus Sotkamon yritystoiminnan henkilötyövuosista oli kerrannaisvaikutuksineen noin 18 prosenttia. Vuonna 2007 matkailutyöpaikoista ohjautui kuntaan vajaa kahden miljoonan euron henkilöverotulo. Kaikkiaan matkailun aluetaloudelliset vaikutukset ovat lisääntyneet Sotkamossa vuosina 2002–2007.</p> <p>Vuoden 2008 ennakkotietojen mukaan Sotkamossa rekisteröitiin Tilastokeskuksen virallisia yöpymisvuorokausia yli 600 000, joista kansainvälisten matkailijoiden osuus oli reilu 10 prosenttia. Yöpymiset ovat kaksinkertaistuneet vuosina 1995–2008, ja ne kertyvät pääosin talvikaudella. Erityisesti muutamana viime talvena kansainväliset yöpymiset ovat lisääntyneet huomattavasti venäläisten joulu- ja uuden vuoden matkailun johdosta.</p>		
<p>Avainsanat Matkailu, aluetaloudelliset vaikutukset, yöpymisvuorokaudet, Sotkamo</p>		
<p>Sarjan nimi ja numero REDEC Kajaani, Working Papers 68</p>		
<p>Jakaja ja kustantaja Oulun yliopisto Kajaanin yliopistokeskus Lönnrot-instituutti PL 51 87101 KAJAANI Puh. (08) 632 4851 Fax (08) 632 4820 Tilaukset: E-mail: Lea.Suopelto@oulu.fi</p>	<p>ISSN 1239-9051</p>	<p>ISBN 978-951-42-9140-1</p>
	<p>Sivuja 29</p>	<p>Kieli Suomi</p>
	<p>Hinta (sis. alv 8 %) 6 €</p>	<p>Luottamuksellisuus Julkinen</p>

Esipuhe

Käsillä oleva tutkimusraportti tuottaa tietoa Sotkamon kunnan matkailutaloudesta vuodelta 2007. Raportissa hyödynnetään Oulun yliopiston maantieteen laitoksen ja Kuusamon kaupungin yhteistyössä kehitettyä matkailun aluetaloudellisten vaikutusten seurantajärjestelmää, joka on otettu käyttöön Koillismaalla 1990-luvun lopussa. Kyseistä järjestelmää on sovellettu maakuntatasolla Kainuussa 2000-luvulla. Selvityksen on tehnyt tutkimusasiainmies, FT Pekka Kauppila.

Tutkimusraportti liittyy Oulun yliopiston osalta Thule-instituutin koordinoimaan ja EU Life + -ohjelman rahoittamaan VACCIA-projektiin (LIFE07ENV/FIN/000141), joka toteutetaan vuosina 2009–2011. Hankkeessa analysoidaan laajasti ilmastonmuutoksen aiheuttamaa haavoittuvuutta ja pyritään kehittämään sopeutumisvaihtoehtoja siihen. Yhtenä esimerkkitapauksena on Sotkamon Vuokatin ja Kuusamon Rukan alueiden luontoperustainen matkailu. Kajaanin yliopistokeskuksen Lönnrot-instituutti toteuttaa hanketta Kainuussa ja vastaa Vuokatin alueen tutkimuksesta.

Oulussa 28.4.2009

Pekka Kauppila

Tutkimusasiainmies

Oulun yliopisto, maantieteen laitos/Naturpolis Kuusamo

Jouni Ponnikas

Esimies, erikoistutkija

Kajaanin yliopistokeskus, Lönnrot-instituutti

Sisällys

Kuvailulehti

Esipuhe

1	Johdanto	9
1.1	Raportin käsitteet ja tavoitteet	9
1.2	Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten tutkimus Suomessa.....	11
1.3	Tutkimusaineisto ja -menetelmä	13
1.4	Sotkamo matkailukuntana.....	14
2	Sotkamon matkailutulo ja -työllisyys	15
2.1	Välitön matkailutulo	15
2.2	Matkailun kokonaistulo	16
2.3	Matkailun verotulo (henkilöverotulo).....	16
2.4	Matkailun tulovaikutukset vuosina 2002 ja 2007	16
2.5	Välitön matkailutyöllisyys	17
2.6	Matkailun kokonaistyöllisyys	18
2.7	Matkailun työllisyysvaikutukset vuosina 2002 ja 2007	18
3	Sotkamon yöpymisvuorokaudet	20
4	Yhteenveto	23

Kirjallisuus

Liite

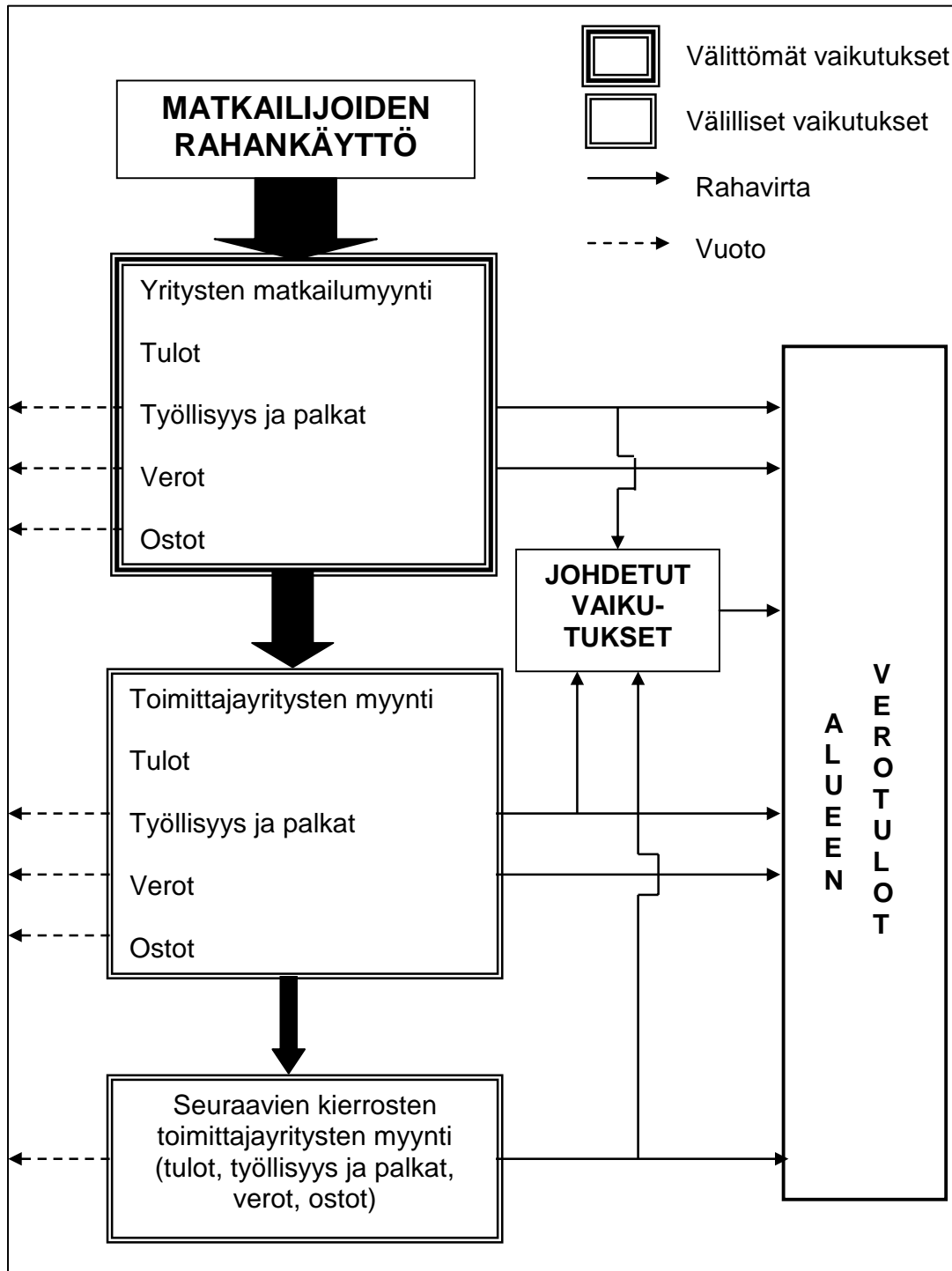
1 Johdanto

1.1 Raportin käsitteet ja tavoitteet

Matkailu on ilmiö, jolle on ominaista kohdealueella ilmenevät vaikutukset. Ne jaetaan karkeasti kolmeen ryhmään: ympäristölliset, sosiokulttuuriset ja taloudelliset vaikutukset. Matkailun taloudelliset vaikutukset ovat sekä myönteisiä että kielteisiä. Koska matkailua käytetään aluekehityksen välineenä, eri aluetasoilla ollaan kiinnostuneita matkailun myönteisistä talousvaikutuksista. Näitä ovat esimerkiksi alueen yritysten saamat tulot ja työpaikat, matkailun kerrannaisvaikutukset ja alueen verotulot (ks. Murphy 1985; Mathieson & Wall 1987; Hemmi & Vuoristo 1993; Vuoristo 1998; Hall & Page 2006).

Matkailun aluetaloudellisissa tutkimuksissa käytetään muutamia peruskäsitteitä. Näitä ovat välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset. Matkailu tuo aluetalouteen ja sen kiertokulkuun uutta, alueen ulkopuolista rahaa (kuva 1). Matkailijat kuluttavat kohdealueella rahaa erilaisiin palveluihin, kuten majoitus-, ravitsemis-, liikenne- ja ohjelmapalveluihin sekä vähittäiskauppaan ja huoltamotoimintaan. Heidän ostaessaan suoraan tavaroita ja palveluita yrityksistä syntyy välittömiä vaikutuksia. Välilliset vaikutukset ilmenevät silloin, kun välitöntä matkailutuloa saavat yritykset hankkivat tavaroita ja palveluita toimittajayrityksistä. Nämä hankintaketjut voivat olla pituudeltaan useita kierroksia. Matkailun ansiosta työllistyneiden ostaessa tavaroita ja palveluita syntyy puolestaan indusoituja eli johdettuja vaikutuksia. Kaikki edellä mainitut vaikutukset koskevat matkailutuloja ja -työpaikkoja sekä työpaikoista kertyviä palkkatulo- ja verotulovaikutuksia. Välilliset ja johdetut vaikutukset muodostavat matkailun kerrannaisvaikutukset. Matkailun kokonaisvaikutukset taas sisältävät välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset.

Osa välittömistä, välillisistä ja johdetuista vaikutuksista suuntautuu alueelta ulos: aluetaloudesta ilmenee vuotoja. Vuotoja tapahtuu työntekijöiden ostojen ja palkkojen mukana, jolloin ne vähentävät myös alueen verotuloja. Toisaalta osa yritysten tavaroiden ja palveluiden hankinnasta kohdistuu alueen ulkopuolelle, ja siksi alueen tuloinjektio pienenee ostoketjun edetessä.



Kuva 1. Matkailijoiden rahankäyttö ja aluetaloudelliset vaikutukset (muokattu ja täydennetty Rinne 1999: kuva 1; Rinne & Saastamoinen 2005: kuva 1).

Käsillä oleva tutkimusraportti on tehty Oulun yliopiston maantieteen laitoksella. Työn tavoitteena on selvittää vuoden 2007 osalta Sotkamon kunnan

- 1) välitön matkailutulo ja kokonaismatkailutulo
- 2) välitön matkailutyöllisyys ja kokonaismatkailutyöllisyys
- 3) matkailutyöllisyyden verotulovaikutukset
- 4) matkailun tulo- ja työllisyysvaikutusten kehitys vuodesta 2002 vuoteen 2007
- 5) yöpymisvuorokausien kehitys vuodesta 1995 vuoteen 2008 matkailijasegmenteittäin ja matkailukausittain

Kainuusta on maakuntatasolta julkaistu vuotta 2000 koskeva perusteellinen matkailun aluetaloudellinen vaikutustutkimus (Juntheikki 2002). Kyseisestä tutkimuksesta on saatavissa myös kuntakohtaista tietoa matkailun taloudellisista vaikutuksista. Samaa menetelmää ja edellä mainitun tutkimuksen oletusarvoja hyödyntämällä voidaan päivittää Sotkamon kunnan matkailun aluetaloudelliset vaikutukset vuosittain. Ensimmäinen Kainuun maakuntatason päivitys, joka on tehty kunnittain, käsitteli vuotta 2001 (Juntheikki 2003) ja toinen vuotta 2002 (Juntheikki 2004). Tämä tutkimusraportti on laadittu samalla aineistoperustalla ja metodilla kuin aikaisemmat tutkimukset. Näin ollen tulokset ovat keskenään vertailukelpoisia.

Työ etenee siten, että ensin käydään läpi matkailun aluetaloudellisten vaikutusten tutkimusperinne Suomessa. Sen jälkeen on vuorossa Sotkamo koskeva empiirinen osa. Ennen yhteenvedoa tarkastellaan Sotkamon yöpymisvuorokausia ja niiden kehitystä.

1.2 Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten tutkimus Suomessa

Matkailun taloudellisten vaikutusten mittaamisen pohjoismainen pioneerityö sai alkunsa Ruotsista 1950- ja 1960-lukujen taitteessa (esim. Frimodig 1959; Eriksson & Wikström 1961). Suomen ensimmäiset aluetaloudelliset tutkimukset tehtiin 1960- ja 1970-luvuilla, jolloin julkaistiin Hangon (Falenius ym. 1963), Saimaan (Auvinen 1965) ja Kuusamon (Säkkinen 1971) matkailututkimukset. Matkailun kasvun myötä taloudellisten vaikutusten tutkiminen on tullut yhä tärkeämmäksi.

Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten tutkimiseen kehitettiin 1970-luvun lopulla niin sanottu pohjoismainen malli, joka on esitelty yksityiskohtaisesti Matkailun edistämiskeskuksen (1983) sarjassa. Malli jakaantuu kahteen osaan: tulo- ja menomenetelmään. Tulomenetelmässä taloudellisia vaikutuksia tutkitaan yrityskyselyyn ja menomenetelmässä matkailijakyselyyn perustuen. Suomessa mallin testauspaikkakuntia olivat Kuusamo (Jyväskylä 1981) ja Jyväskylä (Holopainen 1981). Samoihin aikoihin Jonninen (1981) selvitti pääkaupunkiseudun matkailun taloudellisia vaikutuksia menetelmällä, joka oli hyvin lähellä pohjoismaista mallia.

1980-luvulta lähtien pohjoismaista mallia on sovellettu sekä paikalliselle että alueelliselle tasolle. Alueellisella tasolla tarkoitetaan yhtä kuntaa suurempaa poliittis-hallinnollista alueyksikköä – lääniä, maakuntaa tai seutukuntaa – paikallistason käsittäessä yhden kunnan. Paikallistasolla on tutkittu Imatran (Tykkyläinen 1984), Lahden (Lahden kauppakamari 1985), Lappeenrannan (Ryynänen 1986), Hailuodon (Jurvakainen 1986; Möttönen 1986), Joensuun (Ikonen 1987), Nilsiä (Heiskanen

1988), Lohjan (Vuoristo & Arajärvi 1988), Kuusamon (Kauppila 1989; Malinen 1989), Virtojen (Pitkänen 1990), Kolarin (Naalisvaara 1991; Rantakokko 1991), Espoon (Vuoristo & Paajanen 1991), Oulun (Havas 1993) ja Kuhmon (Rinne 1999; Rinne & Saastamoinen 2005) matkailun taloudellisia vaikutuksia. Esimerkkejä alueellisista tutkimuksista ovat Häme (Kanta-Hämeen seutukaavaliitto 1984), Kymenlaakso (Kymenlaakson seutukaavaliitto 1985) ja Lappi (Jyväskylä 1988). Mallia on käytetty jopa matkailukeskustasolle, sillä Kemi ja Mäkinen (1995) ovat mitanneet Kalajoen Hiekkasärkkien ja Saarinen ym. (1996) Saariselän matkailukeskuksen taloudellisia vaikutuksia.

Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus, myöhemmin Matkailun Kehitys Oy ja Haaga Tutkimus, on julkaissut taloudellisia vaikutuksia koskevia tutkimuksia paikalliselta, alueelliselta ja kansalliselta tasolta. Paikallistasolla on tutkittu Savonlinnaa (Sairanen 1988a), Kerimäkeä (Sairanen 1988b), Punkaharjua (Sairanen 1988c), Vaasaa (Kettunen 1990; Kemppainen 1993; Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus 1997), Kuusamo (Södervall 1993) ja Kuopiota (Piirainen & Ruuskanen 1997). Alueelliselta tasolta on julkaistu tutkimuksia Ylä-Savosta (Suvanto 1991), Kuusiokuntien alueelta (Kemppainen 1991), Lapista (Tekoniemi-Selkälä & Södervall 1992) ja Etelä-Päijänteeltä (Auranen & Santala 1997). 2000-luvulla tapaustutkimukset ovat käsitelleet paikallistasolla muun muassa Oulua (Boman ym. 2004) ja Ähtäriä (Haaga Tutkimus 2005a). Alueelliselta tasolta tuoreimmat esimerkit ovat Savonlinnan seutu (Sormunen ym. 2000), Uusimaa (Etelä-Suomen Matkailun Kehitys Oy 2000), Lahden seutu (Haaga Tutkimus 2005b) ja Mikkelin seutu (Österlund & Ohtonen 2005). Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus on selvittänyt myös kansallisella tasolla koko Suomen (Airu & Kauppi 1994; Auranen & Hämäläinen 1997) matkailun taloudellisia vaikutuksia.

Edellä mainittu tutkimuskeskus on kehittänyt mallin matkailun aluetaloudellisten vaikutusten mittaamiseen, mutta siihen liittyviä toiminta- ja toteutusperiaatteita ei ole tuotu julki. Esimerkiksi Kuusamon tutkimus (Södervall 1993) perustuu pohjoismaiseen malliin, mutta tutkimuksessa on käytetty hyväksi sekä Matkailun edistämiskeskuksen että Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskuksen aikaisempia tutkimustuloksia matkailijoiden rahankäytöstä. Näin oletetaan, että Kuusamossa vierailijoiden matkailijoiden rahankäyttö ei poikkea keskimääräisistä kulutustottumuksista.

Airola (1985) ja Lankola (1992) ovat tutkineet paikallistasolla Turun kaupungin matkailun taloudellisia vaikutuksia. Heidän käyttämänsä menetelmä oli kuitenkin panos-tuotos-malli. Näin ollen Airolan ja Lankolan tuloksia ei voida suoraan verrata tulomenetelmän osalta muihin Suomessa tehtyihin tutkimuksiin. Myös Eriksson (1992) nostaa esille panos-tuotos-mallin aluetaloudellisten vaikutusten laskemisessa.

Piirala (1997) on mitannut matkailun taloudellisia vaikutuksia alueellisella tasolla. Hän on luonut niin sanotun Kainuun mallin, jossa on pyritty standardoimaan pohjoismaista mallia. Hänen ajatuksiaan on edelleen kehitetty ja täsmennetty Koillismaan (Hätälä & Kauppila 1999) ja Kuusamon (Kauppila 1999a) tutkimuksissa. Esimerkiksi Inarin (Alakiuttu & Juntheikki 1999; Kauppila 1999b) tutkimuksissa on sovellettu Koillismaan mallia. Edellisten lisäksi kyseistä mallia on viime aikoina käytetty paikallistasolla Pelkosenniemen (Saarinen & Kauppila 2002), Kalajoen (Kutilainen 2004) ja Inarin uusimman tutkimuksen (Rosqvist 2008) kohdalla sekä alueellisella tasolla Kainuun (Juntheikki 2002), Pohjois-Savon (Tyni 2003) ja Koillis-Suomen (Juntheikki & Korhonen 2005) tapauksissa. Lisäksi sitä on hyödynnetty

valtakunnantasolla (Laakkonen 2002). Koillismaan mallista on kehitetty matkailun aluetaloudellisten vaikutusten seurantajärjestelmä, jonka avulla voidaan päivittää esimerkiksi Kuusamon matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset vuosittain tiettyjen oletusarvojen mukaan (ks. Kauppila 1999ac, 2007, 2009; Kauppila & Ervasti 2001; Ervasti & Kauppila 2003). Kuusamon lisäksi seurantajärjestelmä on käytössä paikallistasolla Inarissa (ks. Herranen & Vallo 2008). Alueellisella tasolla seurantajärjestelmää on sovellettu Kainuuseen (ks. Juntheikki 2003, 2004).

Valtakunnan- (Etelä-Suomen Matkailun Kehitys Oy 2001; Savela ym. 2004) ja alueellisella tasolla (Konttinen 2005, 2006) matkailun taloudellisia vaikutuksia tutkitaan Suomessa nykyään niin sanotulla satelliittitilinpidoilla. Satelliittitilinpitoon pohjautuvat tutkimukset eivät kuitenkaan ulotu seutu- tai kuntatasolle, minkä vuoksi mainituilla aluetasoilla on tehtävä erillistutkimuksia matkailun tulo- ja työllisyysvaikutusten selvittämiseksi. Koillismaan mallin ja valtakunnallisen satelliittitilinpidon toimialaluokitusten eroja ja niiden vaikutusta matkailutuloon ja -työllisyyteen on tutkittu alueellisella tasolla Kanta-Hämeessä (ks. Helen ym. 2006). Koillismaan mallissa käytetty toimialaluokitus on yleisesti ottaen laajempi kuin satelliittitilinpidon, minkä vuoksi Koillismaan mallilla lasketut matkailun taloudelliset vaikutukset ovat kokonaisuudessaan suuremmat kuin satelliittitilinpidon avulla saadut tulokset. Esimerkiksi korjaamo- ja huoltamotoiminta on määritelty satelliittitilinpidoissa suppeammin, eikä satelliittitilinpito ota huomioon lainkaan erikoistunutta vähittäiskauppa -toimialaa.

Matkailun taloudellisten vaikutusten mittaaminen ei ole yksiselitteistä eikä yksinkertaista. Lähes jokaisessa tutkimuksessa on kritisoitu sovellettua mallia. Teoreettisessa mielessä Suomessa matkailun taloudellisia vaikutuksia ovat tutkineet erityisesti Vuoristo ja Arajärvi (1990), Eriksson (1992), Paajanen (1993abc, 1994, 1995), Kauppila (1999a, 2001), Rinne ja Saastamoinen (2005) sekä Helen ym. (2006). Paajanen (1994, 1995) on esittänyt mallin matkailu-ilmiön vuorovaikutuksesta (kysyntä-tarjonta) ja siihen vaikuttavista determinanteista.

1.3 Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Tutkimusaineisto perustuu Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriin (liite 1). Tilastokeskukselta on tilattu TOL (2002) mukaiset toimialakohtaiset kokonaisliikevaihto- ja -henkilöstötiedot. Tietojen perusta, toimialaluokitus ja käytetyt menetelmät ovat täsmälleen samat kuin vuosien 2000 (Juntheikki 2002), 2001 (Juntheikki 2003) ja 2002 (Juntheikki 2004) tutkimuksissa.

Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin uusimmat tiedot ovat vuodelta 2007. Tässä raportissa vuoden 2002 rahanarvo on muutettu Tilastokeskuksen elinkustannusindeksillä vuoden 2007 rahanarvoon¹. On syytä muistuttaa, että rakentamissektori ei ole ollut mukana Suomessa tehdyissä matkailun aluetaloustutkimuksissa. Näin ollen myös Sotkamon tarkastelussa rakentaminen on jätetty analyysin ulkopuolelle. Lisäksi on huomattava, että mikäli esimerkiksi majoitus- ja ravitsemispalveluiden yritykset käyttävät työvoiman vuokrausyrityksiä ja työntekijät ovat näiden vuokrausyritysten palkkalistoilla, henkilöstö rekisteröityy vuokrausyrityksen sijaintikuntaan (Leinonen 2009). Pohjois-Suomen maaseutumaisissa kunnissa tämä ei ole välttämättä sama kuin työpaikan sijaintikunta.

¹ www.stat.fi/til/khi/2007/khi_2007_2008-01-14_tau_001.html

Tässä raportissa on käytetty Juntheikin (2002) tutkimuksen oletusarvoja. Näitä ovat

- 1) toimialoitteiset matkailumyyntiosuudet
- 2) kokonaisvaikutuksia ilmaisevat tulo- ja työllisyyskertoimet
- 3) verotulovaikutusten osuus välittömästä matkailutulosta
- 4) työllisyysvuoto-osuus
- 5) verotulovuoto-osuus

1.4 Sotkamo matkailukuntana

Sotkamon kunta sijaitsee Kainuun maakunnassa. Vuoden 2008 lopussa kunnan asukasluku oli 10 719 henkilöä². Vuonna 2007 Sotkamon elinkeinoelämässä kertyi kaikkiaan 2 374 henkilötyövuotta³. Matkailun ohella kunnan elinkeinoelämää on piristänyt hiljattain avattu Talvivaaran nikkeliäivos.

Sotkamo kuuluu Suomen matkailun aluerakenne 2005 -tutkimusraportin (Leinonen ym. 2007) mukaan toiseksi ylimpään matkailukuntien ryhmään, B-luokkaan. Raportissa on jäsenetty tarjontatekijöiden synteessä Suomen kaikki kunnat neljään luokkaan (A, B, C ja D). Tarjontatekijät muodostuvat luonnon vetovoimasta, kulttuurivetovoimasta, majoitus-, ravitsemis- ja liikennepalveluista sekä ohjelmalveluista ja tapahtumista. Sotkamo sijoittuu kulttuurivetovoimaa lukuun ottamatta kaikissa muissa tarjontatekijöissä toiseksi korkeimpaan luokkaan. Sen sijaan kulttuurivetovoimassa kunta on alimmassa eli neljännessä luokassa. Kyseisen tutkimusraportin mukaan Sotkamon matkailukysyntä on Suomen sisäisessä tyypittelyssä rakenteeltaan kotimaista vapaa-ajanmatkailua. Tyypittely pohjautui vuoden 2005 rekisteröityihin yöpymisvuorokausiin.

Sotkamon matkailutuotteet perustuvat pitkälti luontoon ja luontoaktiviteetteihin sekä tapahtumiin. Kunnassa sijaitsee Vuokatin matkailukeskus, joka on kansainvälisestikin tunnettu liikuntamahdollisuuksien ja -palveluiden keskittymä majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmalveluineen.

²http://www.kunnat.net/k_htmlimport.asp?path=1;29;63;374;36980&url=http://hosted.kuntaliitto.fi/skriptit/tilastot/nimihakuViaX2.asp#hakusana=Sotkamo

³http://pxweb2.stat.fi/database/Toimipaikkatilastot/databasetree_fi.asp

2 Sotkamon matkailutulo ja -työllisyys

2.1 Välitön matkailutulo

Vuonna 2007 Sotkamon välitön matkailutulo (arvonlisäveroton) oli 44.3 miljoonaa euroa (taulukko 1). Majoitus- ja ravitsemisala sai välittömästi matkailutulosta lähes 40 prosenttia, kun vähittäiskaupan sekä virkistys- ja muiden palveluiden osuudet olivat reilu neljännes. Toimialojen sisällöstä tarkempia tietoja on liitteessä 1.

Taulukko 1. Toimialoittainen kokonaisliikevaihto (arvonlisäveroton) (1000 euroa), matkailumyynnin osuus (%) ja välitön matkailutulo (arvonlisäveroton) (1000 euroa ja %) Sotkamossa vuonna 2007.

Toimiala	Kok.lv.	Myynti	Välitön matkailutulo (ei sis. alv)	
	(1000 euroa)	(%)	(1000 euroa)	(%)
Korjaamot/huoltamot	6 097	13.0	841	1.9
Yleisvähittäiskauppa	28 746	13.8	3 737	8.4
Muu vähittäiskauppa	24 893	36.1	8 986	20.3
Majoitus/ravitseminen	18 377	95.8	17 605	39.7
Liikenne	3 880	48.5	1 882	4.2
Virkistys/muut palvelut (*)	14 678	73.6	11 287	25.5
YHTEENSÄ	96 671		44 338	100.0

*) Sisältää mökkivälityksen kautta (FinFun) tulleet majoitustulot. Ei kuitenkaan niin sanottuja omia varauksia. Majoitustulot on lisätty suoraan kokonaisliikevaihtoon ja välittömään matkailutuloon kyseisen toimialan kohdalla.

Arvonlisäverollista välitöntä matkailutuloa laskettaessa on käytetty seuraavia arvonlisäveroprosentteja: korjaamot ja huoltamot (22 %), yleisvähittäiskauppa (17 %), muu vähittäiskauppa (22 %), majoitus ja ravitseminen (15 %), liikenne (8 %) sekä virkistys- ja muut palvelut (22 %). Vuosina 2002 ja 2007 majoitus- ja ravitsemistoiminnassa majoituksen arvonlisävero oli 8 ja ravitsemuksen 22 prosenttia. Raportissa sovelletaan näiden keskiarvoa eli 15 prosenttia. Tällöin välitön matkailutulo (arvonlisäverollinen) muodostui siten, että korjaamoiden ja huoltamoiden saama tulo oli 1.0 miljoonaa euroa, yleisvähittäiskaupan 4.4 miljoonaa euroa, muun vähittäiskaupan 11.0 miljoonaa euroa, majoituksen ja ravitsemuksen 20.2 miljoonaa euroa, liikenteen 2.0 miljoonaa euroa sekä virkistys- ja muiden palveluiden

13.8 miljoonaa euroa. Yhteensä Sotkamon välitön matkailutulo (arvonlisäverollinen) vuonna 2007 oli 52.4 miljoonaa euroa.

2.2 Matkailun kokonaistulo

Matkailun kokonaistulovaikutukset lasketaan tulokertoimen avulla. Sotkamon tapauksessa tulokerroin on 1.39, eli tällä luvulla kerrotaan välitön matkailutulo (arvonlisäveroton). Sotkamon matkailun kokonaistulovaikutukset vuonna 2007 olivat 44.3 miljoonaa euroa $\times 1.39 = 61.6$ miljoonaa euroa. Matkailun suhteellista asemaa Sotkamon kunnan aluetaloudessa kuvaa se, että vuonna 2007 matkailun osuus Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin⁴ liikevaihdosta oli kerrannaisvaikutuksineen noin 15 prosenttia.

2.3 Matkailun verotulo (henkilöverotulo)

Matkailutyöpaikoista aiheutuvat verotulovaikutukset ovat Sotkamon tapauksessa 4.6 prosenttia välittömästä matkailutulosta (arvonlisäveroton). Sotkamon matkailun verotulovaikutukset vuonna 2007 olivat 44.3 miljoonaa euroa $\times 0.046 = 2.0$ miljoonaa euroa.

Sotkamossa palkataan välittömiin matkailutyöpaikkoihin vuosittain 10.1 prosenttia ulkopaikkakuntalaisia. Tällöin kokonaisverotuloista vuotaa aluetaloudesta ulos 7.3 prosenttia. Nämä tiedot koskevat välitöntä työllisyyttä (henkilötyövuosia). Matkailutyöpaikkojen verotulovuodot Sotkamossa vuonna 2007 olivat siten 2.0 miljoonaa euroa $\times 0.073 = 0,1$ miljoonaa euroa. Kaikkiaan Sotkamoon ohjautui vuonna 2007 matkailutyöpaikoista verotuloja noin 1.9 miljoonaa euroa.

On otettava huomioon, että verotulovaikutuksiin ei ole laskettu mukaan lomamökkien kiinteistöverotuloja, hotelli- yms. rakenteiden kiinteistöverotuloja, yritysten maksamia verotuloja (yhteisöverotulot) eikä julkisen sektorin (kunta, valtio) matkailutyöpaikkojen verotuloja.

2.4 Matkailun tulovaikutukset vuosina 2002 ja 2007

Sotkamon matkailun tulo- ja työllisyystutkimuksissa on käytetty vuosina 2002 ja 2007 samaa aineistoperustaa ja menetelmää, joten tuloksia voidaan verrata toisiinsa. Taulukossa 2 ilmoitetaan vuoden 2002 välitön matkailutulo Tilastokeskuksen elinkustannusindeksillä korotettuna vuoden 2007 rahanarvossa⁵.

⁴ http://pxweb2.stat.fi/database/Toimipaikkatilastot/databasetree_fi.asp

⁵ www.stat.fi/til/khi/2007/khi_2007_2008-01-14_tau_001.html

Taulukko 2. Toimialoittainen välitön matkailutulo (arvonlisäveroton) (1000 euroa) Sotkamossa vuosina 2002 ja 2007. Vuoden 2002 välitön matkailutulo on korotettu vuoden 2007 rahanarvoon.

Toimiala	2002 (1000 euroa)	2007 (1000 euroa)	Muutos 2002–2007 (1000 euroa)
Korjaamot/huoltamot	828	841	+ 13
Yleisvähittäiskauppa	2 875	3 737	+ 862
Muu vähittäiskauppa	7 656	8 986	+ 1 330
Majoitus/ravitsemus	16 614	17 605	+ 991
Liikenne	1 017	1 882	+ 865
Virkistys/muut palvelut (*)	8 183	11 287	+ 3 104
YHTEENSÄ	37 173	44 338	+ 7 165

*) Sisältää mökkivälityksen kautta (FinFun) tulleet majoitustulot. Ei kuitenkaan niin sanottuja omia varauksia. Majoitustulot on lisätty suoraan kokonaisliikevaihtoon ja välittömään matkailutuloon kyseisen toimialan kohdalla.

Sotkamon välitön matkailutulo (arvonlisäveroton) on lisääntynyt 7.2 miljoonaa euroa eli lähes 20 prosenttia. Kasvu koskee kaikki toimialoja mutta erityisesti virkistys- ja muita palveluita. Vuonna 2002 arvonlisäverollinen välitön matkailutulo oli 41.2 miljoonaa euroa, joka on vuoden 2007 rahanarvossa 43.8 miljoonaa euroa. Vuonna 2007 arvonlisäverollinen välitön matkailutulo oli 52.4 miljoonaa euroa. Näin ollen kasvua on vuoteen 2002 verrattuna 8.6 miljoonaa euroa eli lähes 20 prosenttia.

Kun vuoden 2002 kokonaistulovaikutukset 48.7 muutetaan elinkustannusindeksillä vuoden 2007 rahanarvoon, tulokseksi saadaan 51.8 miljoonaa euroa. Vastaavasti vuonna 2007 Sotkamon matkailun kokonaistulovaikutukset olivat 61.6 miljoonaa markkaa, eli ne ovat kasvaneet 9.8 miljoonaa euroa. Kokonaismatkailutulot ovat lisääntyneet tarkastelujaksolla noin 19 prosenttia.

Vuonna 2002 Sotkamon matkailun verotulovaikutukset olivat 1.6 miljoonaa euroa. Indeksillä korjattuna vuoden 2007 rahanarvossa luku on 1.7 miljoonaa euroa. Vuonna 2007 matkailun verotulovaikutukset Sotkamossa olivat 2.0 miljoonaa euroa, joten ne ovat lisääntyneet noin 0.3 miljoonalla eurolla.

Vuonna 2002 matkailutyöpaikoista aiheutuneet verotulovuodot olivat 0.1 miljoonaa euroa, ja indeksillä muutettuna vuoden 2007 rahanarvoon euromäärä on 0.1 miljoonaa euroa. Vuonna 2007 verotulovuodot olivat noin 0.1 miljoonaa euroa, joten vuodot ovat likimain samansuuruisia.

2.5 Välitön matkailutyöllisyys

Sotkamon välitön matkailutyöllisyys vuonna 2007 oli 376 henkilötyövuotta (taulukko 3). Taulukossa olevat työllisyysvaikutukset tarkoittavat kokopäiväisesti ja ympärivuotisesti työllistettyjä henkilöitä (henkilötyövuosia), joten työsopimuksia on voinut olla huomattavasti enemmän kuin 376 kappaletta. Lisäksi kysymyksessä ovat vain elinkeinoelämän työllisyysvaikutukset. Näin ollen mukana eivät ole julkisen sektorin (kunta, valtio) matkailun vuoksi työllistämät henkilöt.

Taulukko 3. Toimialoittainen kokonaishenkilöstä (henkilötyövuodet), matkailumyynnin osuus (%) ja välitön matkailutyöllisyys (henkilötyövuodet ja %) Sotkamossa vuonna 2007.

Toimiala	Kok.henk. (htv)	Matk.myynti (%)	Välitön matk.työllisyys (htv)	Välitön matk.työllisyys (%)
Korjaamot/huoltamot	25	13.0	3.5	0.9
Yleisvähittäiskauppa	81	13.8	10.5	2.8
Muu vähittäiskauppa	134	36.1	48.4	12.9
Majoitus/ravitsemus	164	95.8	157.1	41.8
Liikenne	46	48.5	22.3	5.9
Virkistys/muut palvelut	182	73.6	134.0	35.7
YHTEENSÄ	632		375.8	100.0

Majoitus- ja ravitsemisalalla oli yli 40 prosenttia välittömistä matkailutyöpaikoista sekä virkistys- ja muissa palveluissa reilu kolmannes. Välittömistä matkailutyöllisyydestä 10.1 prosenttia kohdistuu vieraspaikkakuntalaisiin kausityöntekijöihin. Tämä tarkoittaa 38 henkilötyövuotta. Näin ollen Sotkamon kuntalaisiin (henkikirjoitettuihin) kohdistui välittömistä henkilötyövuosista 338 ja loput 38 henkilötyövuotta olivat Sotkamon matkailuelinkeinon työllistämiä ulkopaikkakuntalaisia.

2.6 Matkailun kokonaistyöllisyys

Matkailun kokonaistyöllisyys (henkilötyövuodet) ilmoitetaan työllisyyskertoimien avulla. Sotkamon matkailun työllisyyskerroin on 1.14, eli tällä luvulla kerrotaan välitön matkailutyöllisyys. Sotkamon matkailun kokonaistyöllisyysvaikutukset vuonna 2007 olivat 376 henkilötyövuotta x 1.14 = 428 henkilötyövuotta. Tässä luvussa eivät ole mukana julkisen sektorin (kunta, valtio) työllistämät henkilöt vaan ainoastaan elinkeinoelämän matkailutyöllisyysvaikutukset. Luku sisältää kuitenkin Sotkamossa työskentelevät vieraspaikkakuntalaiset, jotka maksavat veronsa omaan kotikuntaansa. Edelleen on muistettava, että rakentamissektori ei ole mukana tässä tarkastelussa. Matkailun suhteellista asemaa Sotkamon kunnan aluetaloudessa kuvaa se, että vuonna 2007 matkailun osuus Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin⁶ henkilötyövuosista oli kerrannaisvaikutuksineen noin 18 prosenttia.

2.7 Matkailun työllisyysvaikutukset vuosina 2002 ja 2007

Vuosien 2002 ja 2007 matkailutyöllisyysluvut ovat keskenään vertailukelpoisia. Näin ollen Sotkamon välitön matkailutyöllisyys on lisääntynyt tarkastelujaksolla lähes 70 henkilötyövuodella, mikä merkitsee yli 20 prosentin kasvua vuoden 2002 tilanteeseen nähden (taulukko 4). Työllisyys on lisääntynyt erityisesti virkistys- ja muissa palveluissa mutta jopa vähentynyt majoitus- ja ravitsemispalveluissa.

⁶ http://pxweb2.stat.fi/database/Toimipaikkatilastot/databasetree_fi.asp

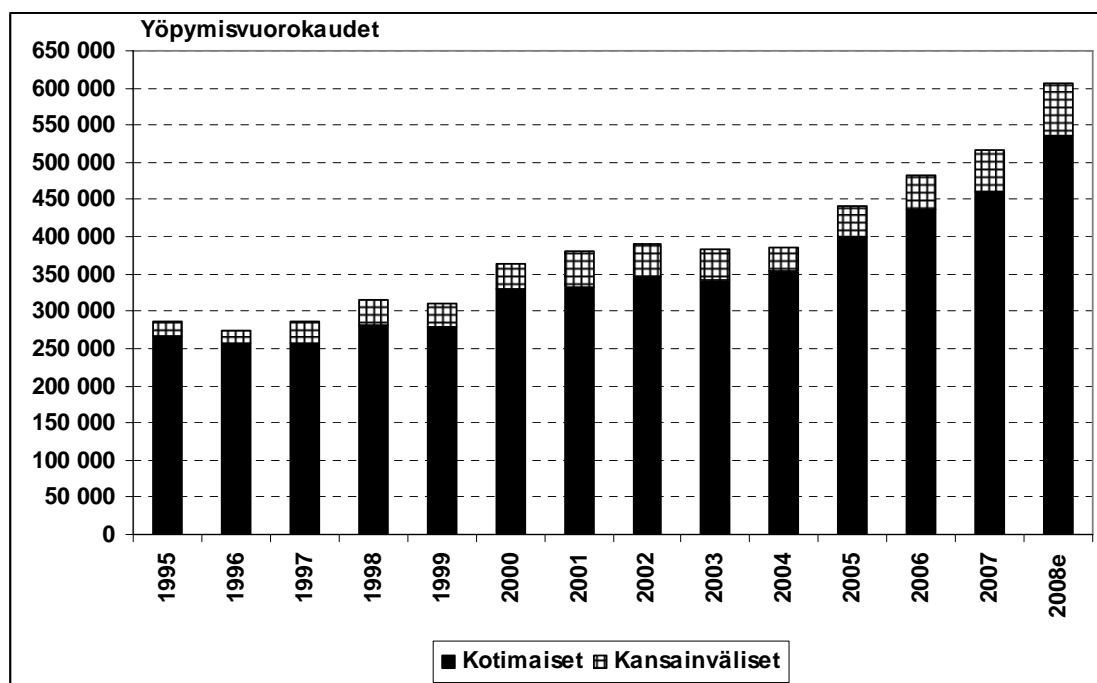
Taulukko 4. Toimialoittainen välitön matkailutyöllisyys (henkilötyövuodet)
Sotkamossa vuosina 2002 ja 2007.

Toimiala	2002 (htv)	2007 (htv)	Muutos 2002–2007 (htv)
Korjaamot/huoltamot	3.3	3.5	+ 0.2
Yleisvähittäiskauppa	9.6	10.5	+ 0.9
Muu vähittäiskauppa	47.3	48.4	+ 1.1
Majoitus/ravitsemus	178.2	157.1	– 21.1
Liikenne	16.5	22.3	+ 5.8
Virkistys/muut palvelut	54.5	134.0	+ 79.5
YHTEENSÄ	309.4	375.8	+ 66.4

Vuonna 2002 matkailun kokonaistyöllisyys oli 353 henkilötyövuotta ja vuonna 2007 matkailu työllisti 428 henkilötyövuotta. Kaikkiaan matkailun työllistävä vaikutus lisääntyi 75 henkilötyövuotta eli yli 20 prosenttia. Kokonaistyöllisyysvaikutuksissa ei ole mukana julkinen sektori (kunta, valtio).

3 Sotkamon yöpymisvuorokaudet

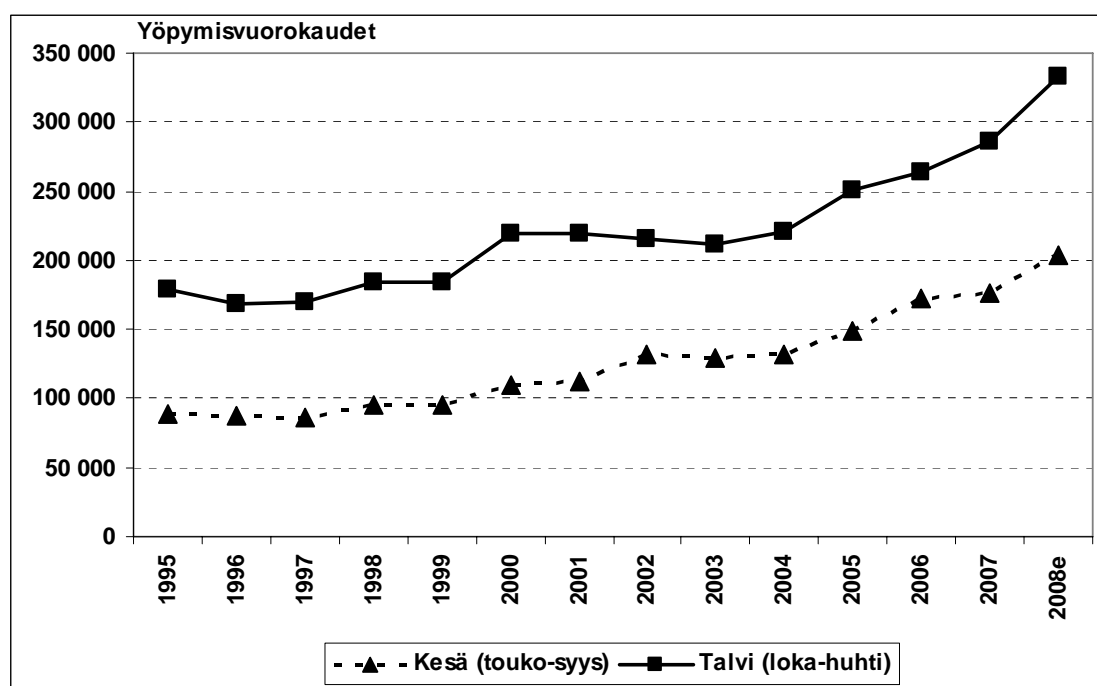
Vuonna 2008 Sotkamon kunnassa kertyi Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan yli 600 000 rekisteröityä yöpymisvuorokautta (kuva 2). Kansainvälisten matkailijoiden yöpymisiä oli kyseisenä ajankohtana hieman yli 10 prosenttia. Kaikkiaan yöpymisvuorokaudet ovat lisääntyneet voimakkaasti vuodesta 2004 alkaen. Kansainvälisten yöpymisten osuus on pysynyt vakiona 1990-luvun loppupuolelta lähtien, noin 10 prosentissa. On korostettava, että Tilastokeskuksen tilastoinnin piirissä ovat majoitusliikkeet, joissa on vähintään 10 huonetta, mökkiä tai matkailuvaunupaikkaa (Matkailutilasto 2008). Tällöin tilastoinnin ulkopuolelle jäävät esimerkiksi yksittäiset vuokrattavat lomamökkit (ks. Kauppila 1999d).



Kuva 2. Sotkamon rekisteröidyt yöpymisvuorokaudet vuosina 1995–2008 (Tilastokeskukselta tilatut majoitustilastot 1995–2008). Vuoden 2008 tiedot ovat ennakkotietoja.

Vuodelta 2007 on kuitenkin saatavissa yöpymisvuorokausitietoja suurimpien matkailukeskusten osalta hotelleista, lomakylistä, leirintä- ja matkailuvaunualueista ja muista majoitusliikkeistä täydennettynä välittäjien/keskusvaraamojen kautta vuokrattavien lomamökkien yöpymisillä. Tilastointia on siis laajennettu keskusvaraamojen/välittäjien kautta vuokrattuihin loma-asuntoihin. Matkailukeskukset on muodostettu postinumeroluokituksien mukaan. On huomattava, että osa matkailukeskusten yöpymisistä sisältyy jo majoitusliikkeiden yöpymisiin. Näin määriteltynä Vuokatissa kertyi vuonna 2007 yhteensä 660 847 yöpymisvuorokautta, joista kotimaisia oli 593 016 (90 %) ja kansainvälisiä 67 831 (10 %) (Matkailutilasto 2008).

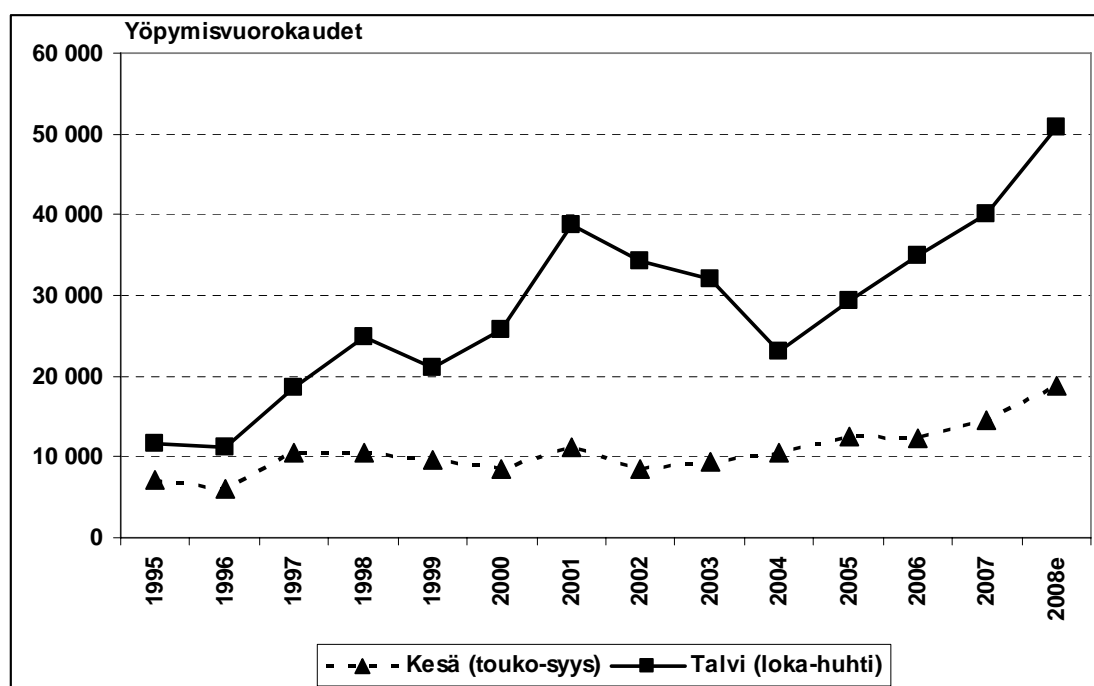
Sotkamon kunnan kotimaisissa yöpymisvuorokausissa on havaittavissa tarkastelujaksolla talvipainotteisuus (kuva 3). Vuonna 1995 yöpymisistä kertyi talvella kaksi kolmasosaa ja kesällä yksi kolmasosa. Vuonna 2008 vastaavat osuudet olivat 62 prosenttia ja 38 prosenttia. Näin ollen aikavälillä 1995–2008 kesäkauden yöpymiset ovat lisääntyneet suhteellisesti enemmän kuin talvikauden: kesällä ne ovat kasvaneet 131 prosenttia (115 940 yöpymisvuorokautta) ja talvella 86 prosenttia (153 556 yöpymisvuorokautta). Talvikaudeksi on laskettu loka–huhtikuu (7 kuukautta) ja kesäkaudeksi touko–syyskuu (5 kuukautta). Valintaa perustellaan laskettelu- ja hiihtokauden pituudella: pohjoisen hiihtokeskukset pyrkivät avaamaan laskettelurinteet ja ensilumen ladut lokakuussa ja yleisesti talvikausi päättyy vappuun. On kuitenkin huomattava se, että tarkastelussa on kyse vuodesta eikä esimerkiksi talvikaudesta 1995–1996. Toisin sanoen vuoden 1995 talvikaudeksi on laskettu kyseisen vuoden tammi–huhtikuu ja loka–joulukuu.



Kuva 3. Sotkamon kotimaiset rekisteröidyt yöpymisvuorokaudet kesä- ja talvikaudella vuosina 1995–2008 (Tilastokeskukselta tilatut majoitustilastot 1995–2008). Vuoden 2008 tiedot ovat ennakkotietoja.

Sotkamon kunnan kansainvälisissä yöpymisvuorokausissa on tapahtunut tarkastelujaksolla selvä muutos (kuva 4). Vielä 1990-luvun puolivälissä kesä- ja talvikausi olivat likipitään yhtä vahvoja, mutta 1990-luvun loppupuolelta lähtien

talvikauden yöpymiset ovat lisääntyneet huomattavasti kesäkauden yöpymisten pysyessä samalla tasolla aivan viime vuosia lukuun ottamatta. Tosin talvikaudella 2000-luvun alkuvuosina yöpymiset vähenivät, mutta vuodesta 2004 lähtien kasvu on ollut voimakasta. Vuonna 1995 yöpymisvuorokausista kertyi talvikaudella 62 prosenttia ja kesäkaudella 38 prosenttia. Vuonna 2008 vastaavat osuudet olivat 73 prosenttia ja 27 prosenttia. Näin ollen talvikauden yöpymiset ovat lisääntyneet 340 prosenttia (39 192 yöpymisvuorokautta) ja kesäkauden 162 prosenttia (11 559 yöpymisvuorokautta). Absoluuttisesti talvikauden yöpymisvuorokaudet ovat kasvaneet aikavälillä 1995–2008 erityisesti joulutammikuussa painottuen tammikuuhun. Tämän kasvun ovat aikaansaaneet venäläiset matkailijat, jotka tulevat viettämään tammikuun alussa oman kalenterinsa mukaista joulua ja uutta vuotta.



Kuva 4. Sotkamon kansainväliset rekisteröidyt yöpymisvuorokaudet kesä- ja talvikaudella vuosina 1995–2008 (Tilastokeskukselta tilatut majoitustilastot 1995–2008). Vuoden 2008 tiedot ovat ennakkotietoja.

4 Yhteenveto

Taulukossa 5 esitetään matkailun välittömät tulo- ja työllisyysvaikutukset toimialoittain Sotkamon kunnassa vuonna 2007. Luvut koskevat vain elinkeinoelämää, ja työllisyysvaikutukset tarkoittavat henkilötyövuosia. Välitön matkailutulo jakautui lähinnä kolmelle toimialalle: majoitus- ja ravitsemistoimintaan, vähittäiskauppaan sekä virkistys- ja muihin palveluihin. Välitön matkailutyöllisyys kohdistui pääosin majoitus- ja ravitsemisalalle sekä virkistys- ja muihin palveluihin.

Taulukko 5. Välitön matkailutulo ja -työllisyys toimialoittain Sotkamossa vuonna 2007.

Toimiala	Välitön tulo (ei sis. alv)		Välitön työllisyys	
	(1000 euroa)	(%)	(htv)	(%)
Korjaamot/huoltamot	841	1.9	3.5	0.9
Yleisvähittäiskauppa	3 737	8.4	10.5	2.8
Muu vähittäiskauppa	8 986	20.3	48.4	12.9
Majoitus/ravitsemus	17 605	39.7	157.1	41.8
Liikenne	1 882	4.2	22.3	5.9
Virkistys/muut palvelut	11 287	25.5	134.0	35.7
YHTEENSÄ	44 338	100.0	375.8	100.0

Kokonaistulo- ja -työllisyysvaikutukset ilmaisevat Sotkamon matkailun välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset (taulukko 6). Matkailun osuus kunnan koko yritystoiminnasta mittaa elinkeinon suhteellista asemaa aluetaloudessa. Sotkamon elinkeinoelämän liikevaihdosta kertyi matkailusta miltei kuudennes ja henkilötyövuosista vajaa viidennes. Matkailutyöpaikat aikaansaivat kuntaan lähes kahden miljoonan euron henkilöverotulon. Sotkamon kunnan yöpymisvuorokausista noin 10 prosenttia kertyi kansainvälisten matkailijoiden yöpymisistä, ja tämä osuus on pysynyt likipitään samana vuosina 1995–2008. Kaikkiaan yöpymisvuorokaudet ovat kaksinkertaistuneet kyseisellä aikavälillä. Viime vuosina kansainväliset yöpymiset ovat lisääntyneet huomattavasti talvikaudella, mikä johtuu venäläisten joulu- ja uuden vuoden matkailusta.

Taulukko 6. Matkailutalouden tunnuslukuja Sotkamossa vuonna 2007.

Matkailutulo	
Välitön matkailutulo (sis. alv)	52.4 milj. euroa
Matkailun kokonaistulovaikutukset	61.6 milj. euroa
Matkailun osuus yritystoiminnan liikevaihdosta	15 %
Matkailutyöllisyys	
Matkailun kokonaistyöllisyysvaikutukset	428 htv (elinkeinoelämä)
Matkailun osuus yritystoiminnan henkilötyövuosista	18 %
Matkailun kokonaistyöllisyysvaikutukset Sotkamon kuntalaisiin	390 htv (elinkeinoelämä)
Verotulot	
Matkailun verotulovaikutukset (palkkatuloista)	2.0 milj. euroa
Matkailun verotulovuodot (palkkatuloista)	0.1 milj. euroa
Sotkamoon jäävät verotulovaikutukset (palkkatuloista)	1.9 milj.euroa
Yöpymiset Tilastokeskuksen mukaan	
Rekisteröityjä yöpymisvuorokausia Sotkamossa	516 932 vrk
Kansainvälisiä	55 151 vrk (11 %)
Yöpymiset kerättyjen tietojen mukaan	
Yöpymisvuorokausia Vuokatissa	660 847 vrk
Kansainvälisiä	67 831 vrk (10 %)

Kirjallisuus

- Aira, M. & L. Kauppi (1994). Manpower in the Tourist Industry in Finland. Centre for Tourism Studies A: 58. 19 s.
- Airola, J. (1985). Matkailun taloudelliset ja työllistävät vaikutukset Turussa vuonna 1984. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, sarja C 3: 1985. 42 s.
- Alakiuttu, K. & R. Juntheikki (1999). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Inarin kunnassa. Nordia Tiedonantoja 4/1999, 3–43.
- Auranen, J. & E. Hämäläinen (1997). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Suomessa 1995. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 76. 19 s.
- Auranen, J. & P. Santala (1997). Joutavan hyvä Etelä-Päijänne ry. Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 77. 29 s.
- Auvinen, E. (1965). Tutkimus Saimaan alueen matkailusta kesällä 1964. 135 s. Hämeenlinna.
- Boman, N., Österlund, P. & J. Kemppainen (2004). Oulun matkailun taloudelliset vaikutukset vuonna 2003. Haaga Tutkimus E: 3. 39 s.
- Eriksson, A. & U. Wikström (1961). Turismen i Kiruna. 101 s. Kiruna.
- Eriksson, G. A. (1992). The Nordic Model for the Impact of Tourism on Economy and Employment with an Example from the City of Åbo, Finland. Teoksessa Fleischer-van Rooijen, C. A. M. (toim.): Spatial Implications of Tourism. Geo Press, Groningen. ss. 297–302.
- Ervasti, P. & P. Kauppila (2003). Matkailun taloudelliset vaikutukset Koillis-Suomessa vuonna 2001. Naturpolis Kuusamo, koulutus- ja kehittämispalvelut, työpapereita 4/2003. 17 s.
- Etelä-Suomen Matkailun Kehitys Oy (2000). Uudenmaan matkailun taloudelliset vaikutukset v. 2000. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 96. 39 s.
- Etelä-Suomen Matkailun Kehitys Oy (2001). Matkailun satelliittitilinpito Suomessa 1999. Matkailun edistämiskeskus A: 115. 33 s.
- Falenius, H., Grönholm, H. & L. Lehtonen (1963). Turismen i Hangö. Meddelanden från Ekonomisk-Geografiska Institutionen vid Svenska Handelshögskolan Helsingfors Nr. 23. Helsinki. ss. 117–156.
- Frimodig, L. (1959). Turism i Bohuslän — en ny industri. Meddelanden från Handelshögskolan i Göteborg, Geografiska Institution Nr. 58. 79 s.
- Haaga Tutkimus (2005a). Matkailun taloudelliset vaikutukset Ähtärissä vuonna 2004. Haaga Tutkimus, Haaga Sarja E: 6. 13 s.
- Haaga Tutkimus (2005b). Lahden seudun matkailijat ja matkailun taloudelliset vaikutukset vuonna 2004. Haaga Tutkimus, Haaga Sarja. 42 s.
- Hall, C. M. & S. J. Page (2006). The Geography of Tourism & Recreation. Environment, place and space. 3. painos. 427 s. Routledge, London and New York.
- Havas, K. (1993). Oulun matkailututkimus 1989. Teoksessa Aho, S. (toim.): Soveltavan matkailututkimuksen metodisia kysymyksiä. Oulun yliopisto, Pohjois-Suomen tutkimuslaitos. Oulu. ss. 110–117.
- Heiskanen, T. (1988). Matkailun taloudelliset vaikutukset Nilsiässä 1986. Pohjois-Savon seutukaavaliitto A: 83. 86 s.

- Helen, M., Kaitila, E. & J. Ahtola (2006). Kanta-Hämeen alueen matkailun tulo- ja työllisyys selvitys: Matkailija- ja yritystutkimukset. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja 7/2006. 88 s.
- Hemmi, J. & K.-V. Vuoristo (1993). Matkailu. 322 s. WSOY, Porvoo.
- Herranen, K. & T. Vallo (2008). Inarin kunnan matkailun aluetaloudellisten vaikutusten seurantajärjestelmä. Teoksessa Kauppila, P. & J. Saarinen (toim): Inarin matkailueurot ja -työpaikat. Nordia Tiedonantoja 1/2008. ss. 103–111.
- Holopainen, V. (1981). Matkailun vaikutukset talouteen ja työllisyyteen Jyväskylässä 1980. Keski-Suomen Taloudellinen tutkimuskeskus 49/1981. 83 s.
- Hätälä, E. & P. Kauppila (1999). Koillismaan seutukunnan matkailututkimus — matkailun aluetaloudelliset vaikutukset ja kehittämisen lähtökohdat. Nordia Tiedonantoja 2/1999, 37–114.
- Ikonen, P. (1987). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Joensuun kaupungissa. 50 s. Joensuu.
- Jonninen, P. (1981). Matkailun taloudelliset vaikutukset pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudun julkaisusarja A 1981: B1. 97 s.
- Juntheikki, R. (2002). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Kainuussa. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja A 1, 5–84.
- Juntheikki, R. (2003). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Kainuussa vuonna 2001. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 1. 50 s.
- Juntheikki, R. (2004). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Kainuussa vuonna 2002. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 4. 55 s.
- Juntheikki, R. & J. Korhonen (2005). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Koillis-Suomessa vuonna 2003. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja A, tutkimuksia 5. 72 s.
- Jurvakainen, A. (1986). Hailuodon matkailun taloudelliset ja työllistävät vaikutukset 1985. Nordia Tiedonantoja B 2/1986, 47–84.
- Jyvälä, K. (1981). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Kuusamon kunnassa. Oulun yliopisto, Pohjois-Suomen tutkimuslaitos C: 37. 69 s.
- Jyvälä, K. (1988). Matkailijat ja matkailutulot Lapin läänissä 1985/1986. Matkailun edistämiskeskus A: 61. 170 s.
- Kanta-Hämeen seutukaavaliitto (1984). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Kanta-Hämeessä 1983. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto II: 32. 43 s.
- Kauppila, P. (1989). Matkailun taloudelliset ja työllistävät vaikutukset Kuusamon kunnassa. Nordia Tiedonantoja B 3/1989, 13–47.
- Kauppila, P. (1999a). Matkailu ja aluetalous — työkaluja matkailun taloudellisten vaikutusten arviointiin ja mittaamiseen. Nordia Tiedonantoja 2/1998, 115–163.
- Kauppila, P. (1999b). Matkailun taloudelliset vaikutukset Inarissa: tunnuslukuja ja arviointia. Nordia Tiedonantoja 4/1999, 88–95.
- Kauppila, P. (1999c). Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon kunnassa vuonna 1998. Julkaisematon tutkimusraportti. 16 s.
- Kauppila, P. (1999d). Suomen matkailutilastoinnin problematiikkaa: alueellinen näkökulma. Terra 111: 2, 85–90.
- Kauppila, P. (2001). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset: pohjoismaisen mallin matkailijatutkimukset. Naturpolis Kuusamo, koulutus- ja kehittämisspalvelut, tutkimuksia 3/2001. 118 s.
- Kauppila, P. (2007). Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon kaupungissa vuonna 2005. Naturpolis Kuusamo, koulutus- ja kehittämisspalvelut, työpapereita 5/2007. 19 s.
- Kauppila, P. (2009). Kuusamon kaupungin matkailutalous vuonna 2007. Naturpolis Kuusamo, koulutus- ja kehittämisspalvelut, työpapereita 1/2009. 29 s.
- Kauppila, P. & P. Ervasti (2001). Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon kaupungissa vuonna 1999. Naturpolis Kuusamo, koulutus- ja kehittämisspalvelut, työpapereita 1/2001. 17 s.
- Kemi, T. & A. Mäkinen (1995). Kalajoen Hiekkasärkkien matkailu. Tutkimusraportti I. Nordia Tiedonantoja 1/1995, 2–74.
- Kempainen, J. (1991). Kuusiokuntien matkailun tulo- ja työllisyys selvitys 1990–1991. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 32. 43 s.
- Kempainen, J. (1993). Vaasan matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset vuonna 1993. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 52. 35 s.
- Kettunen, T. (1990). Vaasan kaupungin tulo- ja työllisyysvaikutukset 1989. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 17. 30 s.

- Konttinen, J.-P. (2005). Matkailun satelliittitilinpito ja aluetaloudelliset vaikutukset. Kauppa- ja teollisuusministeriö, rahoitetut tutkimukset 4/2005. 109 s.
- Konttinen, J.-P. (2006). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset — matkailun alueellinen tilinpito. Kauppa- ja teollisuusministeriö, rahoitetut tutkimukset 9/2006. 62 s.
- Kutilainen, S. (2004). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Kalajoella vuonna 2001. Nordia Tiedonantoja 1/2004. 27 s.
- Kymenlaakson seutukaavaliitto (1985). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Kymenlaaksossa 1984. Kymenlaakson seutukaavaliitto B: 68. 54 s.
- Laakkonen, S. (2002). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset. Seurantaindikaattorit ja vuoden 2000 tulokset. Kauppa- ja teollisuusministeriön kertomuksia ja selvityksiä 4/2002. 151 s.
- Lahden kauppakamari (1985). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Lahdessa vuonna 1985. 50 s. Lahti.
- Lankola, K. (1992). Turun kaupungin matkailututkimus 1991. 38 s. TKKK Education Ltd, Turku.
- Leinonen, R., Kauppila, P. & J. Saarinen (2007). Suomen matkailun aluerakenne 2005: Tutkimusraportti. Matkailun edistämiskeskus A: 155. 115 s.
- Malinen, R. (1989). Kuusamon matkailijatutkimus vuonna 1989. Nordia Tiedonantoja B 3/1989, 53–95.
- Mathieson, A. & G. Wall (1987). *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*. 2. painos. 208 s. Longman, London.
- Matkailun edistämiskeskus (1983). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset kunta/aluetasolla. Matkailun edistämiskeskus A: 36. 52 s.
- Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus (1997). Vaasan matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset 1996. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus E: 63. 26 s.
- Murphy, P. E. (1985). *Tourism: A Community Approach*. 200 s. Methuen, London.
- Möttönen, R. (1986). Hailuodon matkailun perusselvitys. Nordia Tiedonantoja B 2/1986, 5–42.
- Naalivaara, L. (1991). Kolarin kunnan matkailijatutkimus matkailukaudella 1989–90. Nordia Tiedonantoja B 2/1991, 15–70.
- Paajanen, M. (1993a). Matkailun taloudellisten ja työllisyysvaikutusten selvittäminen ns. pohjoismaisen mallin avulla. Teoksessa Aho, S. (toim.): *Matkailun teoretisoiva tutkimus Suomessa 1991*. Oulun yliopisto, Pohjois-Suomen tutkimuslaitos. Oulu. ss. 78–88.
- Paajanen, M. (1993b). Alueellisuus matkailun taloudellisten vaikutusten tutkimuksessa: esimerkkeinä pohjoismainen malli ja TuristEkonomiska Modell. Teoksessa Aho, S. (toim.): *Soveltavan matkailututkimuksen metodisia kysymyksiä*. Oulun yliopisto, Pohjois-Suomen tutkimuslaitos. Oulu. ss. 82–109.
- Paajanen, M. (1993c). *The Economic impact analysis of tourism: A comparative study of the Nordic Model and the Tourist Economic Model*. Helsingin kauppakorkeakoulun työpapereita W-35. 88 s.
- Paajanen, M. (1994). *The economic interaction between tourists and tourism enterprises*. Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja B-142. 116 s.
- Paajanen, M. (1995). Alueellinen matkailutulotutkimus metodologisena ongelmana. Teoksessa Aho, S. & H. Ilola (toim.): *Matkailu alueellisena ilmiönä*. Oulun yliopisto, Pohjois-Suomen tutkimuslaitos. Oulu. ss. 223–247.
- Piirainen, H. & T. Ruuskanen (1997). Kuopion matkailututkimus. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus E: 70. 31 s.
- Piirala, T. (1997). Kainuun kesämatkailija 1996 sekä Kainuun matkailun tulo- ja työllisyys selvitys. Kainuun matkailun kehittämiskeskus A: 4. 67 s.
- Pitkänen, M. (1990). Virtain matkailututkimus 1989. 105 s. Virrat.
- Rantakokko, M. (1991). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Kolarissa 1989. Nordia Tiedonantoja B 2/1991, 75–107.
- Rinne, P. (1999). Luontomatka aluetaloudelliset vaikutukset Kuhmossa. Joensuun yliopisto, metsätieteellinen tiedekunta, tiedonantoja 93. 108 s.
- Rinne, P. & O. Saastamoinen (2005). Local Economic Role of Nature-based Tourism in Kuhmo Municipality, Eastern Finland. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism* 5: 2, 89–101.
- Rosqvist, H. (2008). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Inarin kunnassa vuonna 2005. Teoksessa Kauppila, P. & J. Saarinen (toim.): *Inarin matkailueurot ja -työpaikat*. Nordia Tiedonantoja 1/2008. ss. 3–52.

- Ryynänen, T. (1986). Lappeenrannan matkailututkimus 1986. Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset. Kaupunkisuunnitteluosasto/Kuntasuunnittelutoimisto C2. 56 s.
- Saarinen, J. & P. Kauppila (2002). Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten arviointi: matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Pelkosenniellä. Terra 114: 1, 25–36.
- Saarinen, J., Keränen, A. & P. Sepponen (1996). Luonnon vetovoimaisuuteen perustuvan matkailun taloudelliset vaikutukset paikallistasolla: esimerkkinä Saariselän matkailu. Teoksessa Saarinen, J. & J. Järviluoma (toim.): Luonto virkistys- ja matkailuympäristönä. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 619, Rovaniemen tutkimusasema. Rovaniemi. ss. 79–92.
- Sairanen, K. (1988a). Savonlinnan kaupungin matkailututkimus 1987. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 1. 67 s.
- Sairanen, K. (1988b). Kerimäen kunnan matkailututkimus 1987. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 3. 56 s.
- Sairanen, K. (1988c). Punkaharjun kunnan matkailututkimus 1987. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 4. 56 s.
- Savela, O., Pirinen, O. & R. Marin (2004). Matkailun satelliittitilinpitohankkeen loppuraportti. Kauppa- ja teollisuusministeriö, rahoitetut tutkimukset 8/2004. 112 s.
- Sormunen, P., Purhonen, M. & H. Piirainen (2000). Savonlinnan seudun matkailu 1999. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus E: 86. 54 s.
- Suvanto, M. (1991). Ylä-Savon matkailututkimus. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 21. 63 s.
- Säkkinen, T. A. (1971). Kuusamon matkailututkimus. Nordia Tiedonantoja 2/1971. 106 s.
- Södervall, R. (1993). Kuusamon matkailutulo- ja työllisyys selvitys. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus. Moniste. 14 s.
- Tekoniemi-Selkälä, T. & R. Södervall (1992). Lapin matkailijat ja matkailutulo 1991/92. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus A: 38. 65 s.
- TOL (2002). Toimialaluokitus 2002. Käsikirjoja 4. 241 s. Tilastokeskus, Helsinki.
- Tykkyläinen, E. (1984). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Imatralla vuonna 1983. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja no: 56. 37 s.
- Tyni, M. (2003). Matkailun taloudelliset vaikutukset Pohjois-Savossa. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun julkaisusarja A 3/2003. 115 s.
- Vuoristo, K.-V. (1998). Matkailun muodot. 251 s. WSOY, Porvoo.
- Vuoristo, K.-V. & T. Arajärvi (1988). Matkailu-Lohja, Lohjan matkailututkimus. Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja D-106. 93 s.
- Vuoristo, K.-V. & T. Arajärvi (1990). Methodological problems of studying local income and employment effects of tourism. Fennia 168: 2, 153–177.
- Vuoristo, K.-V. & M. Paajanen (1991). Espoon matkailututkimus 1990–91. 97 s. Espoo.
- Österlund, P. & P. Ohtonen (2005). Mikkelin seudun matkailun taloudelliset vaikutukset vuonna 2003. Haaga Tutkimus, Haaga Sarja E: 5. 39 s.

Tilastot

Matkailutilasto 2008 (2008). Liikenne ja matkailu 2008. 82 s. Tilastokeskus, Helsinki.

Muut lähteet

- elinkustannusindeksi (2009). 15.1.2009. <http://www.stat.fi/til/khi/2007/khi_2007_2008-01-14_tau_001.html>
- Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri, vuosi 2007 (2009). 28.1.2009. <http://pxweb2.stat.fi/database/Toimipaikkatilastot/databasetree_fi.asp>
- Leinonen, Ahti (2009). Henkilökohtainen sähköpostiviesti Ahti Leinonen/Pekka Kauppila. 3.2.2009.
- erillistilaus Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri, vuosi 2007 (2009). 21.1.2009.
- erillistilaus Tilastokeskuksen majoitustilastot 1995–2008 (2009). 19.3.2009.

Liite 1. Tutkimuksessa sovellettu Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin TOL (2002) mukainen toimialaluokitus.

Toimialaluokka	Toimialan numero	Toimialan nimi
Korjaamo- ja huoltamotoiminta	502	Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus
	50302	Moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden vähittäiskauppa
	50304	Renkaiden vähittäiskauppa
	50403j	Moottoripyörien huolto a korjaus
	505	Polttoaineiden vähittäiskauppa
Yleisvähittäiskauppa	521	Vähittäiskauppa erikoistumattomissa myymälöissä
Muu vähittäiskauppa	522	Elintarvikkeiden, juomien vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
	523	Lääkkeiden, kosmetiikka- ja hygieniatuotteiden vähittäiskauppa
	524	Muu uusien tavaroiden vähittäiskauppa myymälöissä
	525	Käytettyjen tavaroiden vähittäiskauppa myymälöissä
	5262	Tori- ja markkinakauppa
	5263	Muu vähittäiskauppa muualla kuin myymälöissä
	527	Henkilökohtaisten esineiden, kotitalousesineiden korjaus
Majoitus- ja ravitsemispalvelut	551	Hotellit
	552	Leirintäalueet ja muu majoitustoiminta
	553	Ravintolat, kahvilat ja ruokakioskit
	554	Olutbaarit, kahvilat ja kahvibaarit
	5552	Ateriapalvelu
Liikenne	601	Rautatieliikenne
	6021	Muu säännöllinen maitse tapahtuva henkilöliikenne
	6022	Taksiliikenne
	6023	Muu maitse tapahtuva henkilöliikenne
	61101	Meriliikenteen henkilökuljetus
	61103	Kotimaan rannikkoliikenne
	612	Sisävesiliikenne
	62	Ilmaliikenne
	63211	Linja-autoasemat
	6323	Muu ilmaliikennettä palveleva toiminta
71	Kulkuneuvojen, koneiden, kotitaloustavaroiden vuokraus	
Virkistys- ja muut palvelut	633	Matkatoimistot ja muu matkailua palveleva toiminta
	9213	Elokuvien esittäminen
	923	Muu kulttuuri- ja viihdetoiminta
	9252	Museot, näyttelyt, historiallisten rakennusten suojele
	9253	Kasvitieteellisen puutarhat, eläintarhat, luonnonpuistot
	926	Urheiluun liittyvä toiminta
	9272	Muualla luokittelemattomat virkistyspalvelut
	9302	Kampaamot ja kauneushoitolat
	9304	Kylpylälaitokset, solariumit yms. palvelut

Previous publications

REDEC Kajaani, Research Reports:

- N:o 1 **Tiina Lämsä** (1997). Kainuun maaseutumatkailu. 123 s. 15 €
- N:o 2 **Juha Perikangas, Ulla Lehtinen & Markku Karjalainen** (1997). Luonnonmarjojen uudet mahdollisuudet. 61 s. 11 €
- N:o 3 **Heimo Keränen & Pentti Malinen** (1997). Projektisyklin hallinta aluekehittämisessä. 98 s. 11 €
- N:o 4 **Paula Nurmela** (1997). Arviointitutkimus työllisyyskoulutuksen didaktisesta vaikuttavuudesta. 127 s. 15 €
- N:o 5 **Erkki Mäntymaa** (1998). Kainuulaisten metsäasenteet 1997. 166 s. 16 €
- N:o 6 **Heimo Keränen** (1998). Työ ja paikka – Etätöiden kehittymislähtökohdat Kainuussa. 125 s. 13 €
- N:o 7 **Heimo Keränen** (2001). Hankesuunnittelun idea ja projektisyklin hallinta aluekehittämisessä. 173 s. 15 €
- N:o 8 **Outi Aalto-Wahlstedt, Satu Heikkinen, Helena Kokko & Anna-Mari Kynsijärvi** (2003). Katseen kohteena mPalvelut ja ePalvelut. 116 s. 15 €
- N:o 9 **Jouni Ponnikas** (2003). Globaali käsite paikallisessa kontekstissa: Kestävän kehityksen paikallistuminen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun EU:n aluepolitiikan toimijoiden mielipideilmastossa vuosina 1995–2002. 245 s. 20 €
- N:o 10 **Esko Lehto & Jukka Oksa** (2004). Maaseudun menestystarinat – Sotkamon kehittämisverkostot kansainvälisessä vertailussa. 85 s. 15 €

REDEC Kajaani, Working Papers:

- N:o 1 **Eeva-Maarit Kujala** (1997). Karjalan tasavallan alueellinen kehitys virallisten tilastojen kuvaamana. 99 s. 10 €
- N:o 2 **Timo Karjalainen & Eino Kiukaanniemi** (1997). Jätteen hyötykäytön tuotteistaminen. 33 s. 8 €
- N:o 3 **Hanna Hietanen, Maarit Kainuharju & Elli Rissanen** (1997). Kainuulaisten yritysten idänkauppa. 53 s. 10 €
- N:o 4 **Juha Niska** (1997). Työvoimatoimisto ja yritysten henkilöstöresurssit. 50 s. 11 €
- N:o 5 **Sirpa Korhonen** (1997). Pitäisi maalata itselleen elämä... Peruskoulunsa päättävien nuorten koulutukseen suuntautumisen ja työelämän tarpeiden kohtaaminen Kajaanisissa. 107 s. 15 €
- N:o 6 **Alpo Ahonen, Timo Karjalainen, Eino Kiukaanniemi & Matti Tervo** (1997). Puubiomassan vajaakäyttö Utajärvellä. 70 s. 11 €
- N:o 7 **Heimo Keränen** (1997). Ideasta uutta luovaksi hankkeeksi - aluekehityshankkeen suunnitteluprosessi. 45 s. 8 €
- N:o 8 **Heikki Keränen & Pentti Malinen** (1997). Kainuun aluetalous 1988 - 2001. 161 s. 16 €
- N:o 9 **Juhani Paajala, Timo Karjalainen & Eino Kiukaanniemi** (1997). Biomassojen ja jätteen käsittelystä pyrolyysiprosessilla. 41 s. 10 €
- N:o 10 **Minna Vanhatalo & Paavo Yrttiaho** (1997). Northern tree species and special properties of wood. 69 s. 11 €
- N:o 11 **Heli Niskanen** (toim.) (1997). Nuorten tukiverkko - verkostotyöllä hyvinvointia. Seminaariraportti. 47 s. 8 €
- N:o 12 **Katri Kosonen, Ulla Lehtinen & Markku Karjalainen** (1997). Yrttien käyttö ja markkinat - pohjoisen kasveilla Eurooppaan? 51 s. 10 €
- N:o 13 **Eino Kiukaanniemi & Taito Kurvinen** (1998). A local heating system using wood fuel from farms. 24 s. 6 €
- N:o 14 **Pekka Kempainen, Osmo Uusitalo & Elli Heikkilä** (1998). Ammattiin valmistuvien nuorten sijoittuminen työelämään ja heidän tulevaisuudennäkymänsä Kainuussa. 45 s. 11 €
- N:o 15 **Juha Niska & Pentti Malinen** (1998). Lappi tavoite 6-ohjelman toteuttajana. 84 s. 16 €

- N:o 16 **Pentti Malinen, Heikki Keränen, Juha Niska, Seppo Aaltonen, Jukka-Pekka Kataja, Reijo Keränen, Ari Pekka Luttinen & Ismo Lumijärvi** (1998). Manner-Suomen 5b-ohjelman väliarviointi. 269 s. 13 €
- N:o 17 **Jouni Ponnikas** (1998). Pohjois-Suomen aluepoliittiset toimijat ja ohjelmat sekä ympäristökysymys. 138 s. 16 €
- N:o 18 **Sanna Karjalainen** (1998). Työttömyys ja työvoimavirrat Kainuussa – Lex Kainuu työllisyyskokeilun esitutkimus. 109 s. 16 €
- N:o 19 **Vesa Moilanen, Ulla Lehtinen & Markku Karjalainen** (1998). Mustikan markkinat, tuotanto ja tulevaisuus. 75 s. 10 €
- N:o 20 **Heli Niskanen** (1998). Nuorten tukiverkko – ohjaaja- ja kouluttajakoulutus –Koulutusmalli. 41 s. 8 €
- N:o 21 **Kaarina Määttä** (toim.) (1998). Kohti sukupuolisensitiivistä opintojen ja ammatinvalinnan ohjausta. 132 s. 16 €
- N:o 22 **Arto Mähönen** (1999). Tutkimus Kainuun kylänkehittäjien työstä. 51 s. 11 €
- N:o 23 **Paavo Yrttiaho** (1999). Pieniläpimittaisen puun hyödyntäminen mekaanisessa puunjalostuksessa. 92 s. 16 €
- N:o 24 **Timo Karjalainen, Ari Meriläinen, Juhani Paajala & Eino Kiukaanniemi** (1999). Energiapuun käytön ja tuotannon demonstraatiot Pohjois-Pohjanmaalla. 76 s. 16 €
- N:o 25 **Riitta Vanhatalo, Helena Polvinen & Elli Heikkilä** (1999). Maaseudun naisten verkostoituminen – kohti yrittäjyyttä. 55 s. 11 €
- N:o 26 **Heikki Keränen** (toim.), **Elli Heikkilä, Heimo Keränen, Virpi Krannila & Pentti Malinen** (1999). Kainuun taajamien väestöennuste 1998-2030. 68 s. 11 €
- N:o 27 **Pentti Malinen, Mervi Leminen, Heikki Keränen, Reijo Keränen & Risto Gråsten** (1999). Kainuun maakuntaohjelman vaikuttavuusarviointi. 145 s. 15 €
- N:o 28 **Pentti Malinen, Sanna Karjalainen, Heikki Keränen, Reijo Keränen & Risto Gråsten** (1999). Pohjois-Karjalan maakuntaohjelman vaikuttavuusarviointi. 146 s. 15 €
- N:o 29 **Pentti Malinen, Timo Hirvonen, Heikki Keränen, Reijo Keränen & Risto Gråsten** (1999). Pohjois-Savon maakuntaohjelman vaikuttavuusarviointi. 140 s. 15 €
- N:o 30 **Pentti Malinen, Jukka-Pekka Kataja, Heikki Keränen, Reijo Keränen & Risto Gråsten** (1999). Etelä-Savon maakuntaohjelman vaikuttavuusarviointi. 147 s. 15 €
- N:o 31 **Heimo Keränen, Sanna Nousiainen, Heikki Keränen & Pentti Malinen** (2000). Ylä-Savon seutukuntaohjelman 1995–1999 jälkiarviointi – Arvioinnin kohteena tavoite5b – ohjelman kehittämishankkeet. 114 s. 11 €
- N:o 32 **Katri Kosonen** (2000). Pienyrittäjyyden kehittäminen elintarvikealalla. 75 s. 10 €
- N:o 33 **Katri Kosonen** (2000). Puolukkakaupan tarkastelua Suomessa ja ulkomailla. 38 s. 8 €
- N:o 34 **Kalle Nieminen** (2000). Kylien kehittäminen ja paikallinen omaehtoisuus Kainuussa. 102 s. 15 €
- N:o 35 **Arja Poranen, Hanna Karppinen & Eija-Riitta Airo-Karttunen** (2001). Kulttuurin työllistävyys ja sosioekonominen merkitys Kainuussa. 208 s. 15 €
- N:o 36 **Timo Karjalainen** (2001). Kainuulaiset puuenergia-asenteet – tutkimus yksityismetsänomistajien asenteista puuenergiaa kohtaan vuonna 2000. 56 s. 11 €
- N:o 37 **Alpo Ahonen** (2001). Turvetuotanto maaseudun infrastruktuurissa. 64 s. 16 €
- N:o 38 **Minna Komulainen, Jorma Tolonen & Viljo Virkkunen** (2001). Osallistuva metsäsuunnittelu maaseudun kehittäjänä – Vuokatin maisemaselvitys. 57 s. 13 €
- N:o 39 **Heimo Keränen** (2002). Kylä, suunnittelu ja paikallinen kehittäminen - idea uudesta kyläsuunnittelumallista. 45 s. 10 €
- N:o 40 **Suvi Rusanen** (2002). Integroiva maaseutupolitiikka kyläsuunnittelussa – esimerkkinä Hyrynsalmen kunta Kainuussa. 93 s. 14 €
- N:o 41 **Pentti Malinen, Panu Kallio, Jukka-Pekka Kataja, Sanna Karjalainen, Heikki Keränen, Heimo Keränen, Ari Luttinen, Reijo Keränen & Arja Poranen** (2002). Manner-Suomen tavoite 5b –ohjelman väliarviointi. 214 s. 20 €
- N:o 42 **Heikki Keränen** (2002). Maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus paikkatietojen valossa. 54 s. 12 €
- N:o 43 **Sanna Nousiainen, Heikki Keränen, Sirpa Korhonen & Pentti Malinen** (2002). Puutuotote toimialan aluetaloudelliset vaikutukset ja maaseudun kehittäminen. 66 s. 12 €
- N:o 44 **Heikki Keränen** (2003). Palvelujen saavutettavuus maaseudulla. 51 s. 12 €
- N:o 45 **Sisko Tamminen** (toim.) (2003). 45+ Kokemus ja osaaminen Kainuun voimavarana. 71 s. 12 €

- N:o 46 **Keijo Kylmälä, Sirpa Korhonen & Martti Kolehmainen** (2003). Maaseudun teollistaminen Kainuussa. 58 s. 12 €
- N:o 47 **Alpo Ahonen** (2004). Metsähankkeen energiakäytön työllisyys- ja tulovaikutukset – Case-tutkimus. 61 s. 12 €
- N:o 48 **Heikki Keränen** (2004). Maaseudun aluerakenteen muutos 1990-2002. 128 s. 18 €
- N:o 49 **Jouni Ponnikas & Sirpa Korhonen** (2004). Kotisairaalan verkostot –hankkeen ulkoinen arviointi. 67 s. 14 €
- N:o 50 **Sirpa Korhonen, Heimo Keränen & Heikki Keränen** (2004). Maa voi hyvin – hankkeen arviointi. 55 s. 12 €
- N:o 51 **Heimo Keränen, Olli Aulaskari, Sirpa Korhonen, & Heikki Keränen** (2004). Pirkanmaan alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman (ALMA) väliarviointi. 88 s. 14 €
- N:o 52 **Jouni Ponnikas** (2004). Malleista muutoksiksi – Saumaton kuntoutusketju SAKKE - hankkeen ulkoinen arviointi. 73 s. 13 €
- N:o 53 **Jouni Ponnikas, Sirpa Korhonen & Heikki Keränen** (2005). Elinvoimaa kylille: Asu kylässä! -hankkeen ulkoinen arviointi. 62 s. 12 €
- N:o 54 **Pentti Malinen** (2006). Kainuun innovaatiojärjestelmän kehittäminen –Selvitys Kainuun maakuntasuunnitelman ja –ohjelman taustaksi. 58 s. 10 €
- N:o 55 **Jouni Ponnikas, Sirpa Korhonen, Susanna Nevalainen, Tommi Ålander & Keimo Sillanpää** (2006). Avautuvat työmarkkinat kainuulaisille osaajille -hankkeen arviointi. 71 s. 12 €
- N:o 56 **Sirpa Korhonen & Jouni Ponnikas** (2006). Töihin Talvivaaraan? Selvitys Talvivaaran kaivoshankkeen työvoiman kysynnästä ja tarjonnasta. 57 s. 12 €
- N:o 57 **Timo Karjalainen** (2006). Kainuun bioenergiaohjelma 2006 – 2010. 55 s. 12 €
- N:o 58 **Heikki Keränen, Jouni Ponnikas & Sirpa Korhonen** (2006). Erikoissairaanhoidon yhteistyö ja työnjako Pohjois-Suomessa -hankkeen arviointi. 55 s. 12 €
- N:o 59 **Sirpa Korhonen, Jouni Ponnikas & Susanna Nevalainen** (2007). Verkossa kokien - hankkeen ulkoinen arviointi. 111 s. 15 €
- N:o 60 **Susanna Nevalainen, Jouni Ponnikas & Keimo Sillanpää** (2007). ALKU II -hankkeen loppuarviointi. 59 s. 12 €
- N:o 61 **Susanna Nevalainen, Jouni Ponnikas & Verna Mustonen** (2007). Ennakointitieto pysyväksi osaksi suunnittelua ja päätöksentekoa – Pohjois-Karjalan Ennako 2010 - hankkeen ulkoinen arviointi. 66 s. 10 €
- N:o 62 **Verna Mustonen, Sirpa Korhonen & Jouni Ponnikas** (2007). Kainuulaisten yritysten ja organisaatioiden mielikuvat sosiaalisesta yritystoiminnasta. 44 s. 8 €
- N:o 63 **Verna Mustonen, Raimo Kalliopuska & Jouni Ponnikas** (2007). Oulujärvi yhdistää ja erottaa – Elinkeinollisen osaamisen vahvistaminen Paltamossa ja Vaalassa. 49 s. 8 €
- N:o 64 **Sirpa Korhonen, Verna Mustonen & Jouni Ponnikas** (2007). Diakoniaopistot työelämäpalveluja kehittämässä -verkostohankkeen ulkoinen arviointi. 53 s. 8 €
- N:o 65 **Jouni Ponnikas, Susanna Nevalainen, Verna Mustonen, Sirpa Korhonen, Heikki Keränen & Arttu Vainio** (2008). Monipuolista kehittämistä maakunnan parhaaksi. Etelä-Karjalan tavoite 2 -ohjelman 2000–2006 loppuarviointi. 94 s. 14 €
- N:o 66 **Heikki Rytkölä** (2009). Kiertelevät ”venäläiset” talonpojat. Oulun lääninkanslian laukkukauppiaita koskevat passiluettelot vuosilta 1844–1847. 23 s. 5 €
- N:o 67 **Pentti Malinen & Toivo Muilu** (2009). Syrjäisen maaseudun kehittäminen - verkkokurssia tukeva opintomoniste. 60 s. 10 €

JULKAISUISTAMME LISÄÄ WWW-SIVUILLAMME OSOITTEESSA:

<http://www.kajaaninyliopistokeskus.oulu.fi/julkaisut/lonnrot.htm>



Suomen ympäristökeskuksen hallinnoimassa kolmivuotisessa (2009–2011) EU:n LIFE + -ohjelman VACCIA-projektissa selvitetään ilmastonmuutoksen vaikutusta suomalaisiin ekosysteemipalveluihin. Oulun yliopisto tutkii matkailusta

SOTKAMON KUNNAN MATKAILUTALOUS VUONNA 2007

riippuvien yhteisöjen

sopeutumiskeinoja

ilmastonmuutokseen muun

muassa Sotkamon Vuokatissa.

Tämä tutkimusraportti selvittää

Sotkamon kunnan matkailutalouden nykytilaa. Mitkä ovat Sotkamon matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset? Mikä on matkailun suhteellinen asema Sotkamon aluetaloudessa? Raportissa tarkastellaan myös Sotkamon yöpymisvuorokausien kehitystä lähtömaittain ja matkailukausittain.

ISBN 978-951-42-9140-1

ISSN 1239-9051